

พินัยกรรม*

พินัยกรรม คือ เอกสารแสดงเจตจำนงกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมาย เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย

พินัยกรรมเป็นนิติกรรมที่ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔๘) ซึ่งพินัยกรรมมีแบบต่างๆ ได้แก่ ๑. แบบธรรมดา ๒. แบบเขียนเองทั้งฉบับ ๓. แบบเอกสารฝ่ายเมือง ๔. แบบเอกสารลับ ๕. การทำพินัยกรรมด้วยวาจา

ถ้าไม่ทำตามแบบ จะทำให้พินัยกรรมนั้นตกเป็นโมฆะ คือ เสียเปล่าทั้งหมด เว้นแต่พินัยกรรมที่เป็นโมฆะในแบบหนึ่งกลับสมบูรณ์ในอีกแบบหนึ่ง

ข้อพึงระมัดระวัง

๑. ผู้ที่สามารถทำพินัยกรรมได้ต้องมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ และบุคคลผู้อยู่ในความปกครองจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกของตนให้แก่ผู้ปกครอง หรือคู่สมรส บุพการี หรือผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องของผู้ปกครองไม่ได้ จนกว่าผู้ปกครองจะทำบัญชีในการจัดการทรัพย์สินมอบแก่ผู้ทำพินัยกรรมหรือทายาทของผู้นั้น หรือผู้ปกครองคนใหม่ตามกฎหมาย

๒. ผู้ทำพินัยกรรมมีสิทธิกำหนดการเผื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อาจได้มาในอนาคตได้

๓. ผู้รับพินัยกรรมอาจเป็นบุคคลธรรมดา ทารกในครรภ์มารดา หรือนิติบุคคลก็ได้ โดยต้องระบุให้ชัดเจน

๔. ถ้ามีการแบ่งแยกทรัพย์สินมรดกให้บุคคลหลายคนก็ต้องระบุตัวทรัพย์สินให้แน่นอนว่าประสงค์จะยกให้แก่บุคคลใด เพราะหากระบุตัวทรัพย์สินไม่ชัดเจนแล้วอาจมีผลให้ข้อกำหนดนั้นเป็นโมฆะ แต่อย่างไรก็ตามแม้ข้อกำหนดนั้นเป็นโมฆะแต่ก็ไม่ทำให้พินัยกรรมเป็นโมฆะทั้งฉบับ

๕. ผู้ทำพินัยกรรมสามารถวางข้อกำหนดห้ามผู้รับพินัยกรรมโอนทรัพย์สินมรดกโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

๕.๑ ทรัพย์สินมรดกที่ห้ามโอนจะต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินหรืออาคาร สำหรับสังหาริมทรัพย์จะห้ามโอนได้ก็แต่เฉพาะสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ เช่น เรือกำปั่นหรือเรือกลไฟ แพง และสัตว์พาหนะ

๕.๒ การห้ามโอนจะต้องมีกำหนดระยะเวลา ผู้ทำพินัยกรรมจะห้ามตลอดชีวิตของผู้รับพินัยกรรมก็ได้ หรือจะกำหนดเวลาก็ได้ ถ้ากำหนดเป็นเวลาจะกำหนดเกิน ๓๐ ปีไม่ได้ ถ้ากำหนดเกินไว้ก็ให้ลดลงมาเพียง ๓๐ ปี ในกรณีที่กำหนดไว้ว่าห้ามโอน แต่ไม่ได้ระบุว่า

---

* จัดทำโดยนายยงยุทธ ภูประดับกฤต นิตกร ๔ นางสาวพงษ์พิลัย วรรณราช นิตกร ๓ นางสาวพัชรินทร์ คำเจริญ นิตกร ๓ นางสาวสมลรัตน์ นาคพานิช นิตกร ๓ นางสาวอรดา เขาวนั้วโรดม นิตกร ๓ และนางสาวจีระ พุ่มพวง นิตกร ๓ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ห้ามโอนตลอดชีวิตหรือก็ปีก็ถือเพียงตลอดชีวิตของผู้รับพินัยกรรมที่เป็นบุคคลธรรมดา หากเป็นนิติบุคคลให้มีระยะห้ามโอนเพียง ๓๐ ปี

๕.๓ การกำหนดห้ามโอน ต้องมีข้อกำหนดไว้ด้วยว่า ถ้าผู้รับพินัยกรรมซึ่งห้ามโอนนั้นฝ่าฝืนข้อกำหนดห้ามโอน ให้ทรัพย์สินมรดกที่ห้ามโอนนั้นตกแก่บุคคลอื่น ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินนั้นในขณะที่มีการโอนมีผลบังคับ

๕.๔ การห้ามโอนต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน

๖. ผู้ทำพินัยกรรมจะสั่งเรื่องการจัดการศพไว้ในพินัยกรรมก็ได้

๗. พยานในพินัยกรรมต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

๗.๑ เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

๗.๒ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

๗.๓ ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง

๗.๔ ไม่เป็นผู้รับพินัยกรรม

การลงนามเป็นพยานนั้น จะกระทำได้ก็โดยลงลายมือชื่อเท่านั้น จะใช้พิมพ์ลายนิ้วมือหรือแคงไต่หรือใช้ตราประทับไม่ได้

๘. ในกรณีที่มีการระบุจำนวนเงินเอาไว้ ควรมีการวงเล็บจำนวนเงินเป็นตัวหนังสือเพื่อความชัดเจนไว้ด้วย

แบบของพินัยกรรมที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พินัยกรรมแบบธรรมดาและพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

แบบของพินัยกรรมแบบธรรมดา

๑. ต้องทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปีในขณะที่ทำพินัยกรรมนั้น

๒. ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน

๓. พยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้น

๔. กรณีมีการชด ลบ ตก เต็ม แก้ไข เปลี่ยนแปลงอย่างอื่นในพินัยกรรมนั้น ย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๒. และข้อ ๓.

๕. ผู้ทำพินัยกรรมจะลงลายพิมพ์นิ้วมือแทนลงลายมือชื่อโดยมีพยานสองคนรับรองก็ได้ แต่จะใช้แคงไต่หรือเครื่องหมายอื่นลงแทนไม่ได้

แบบของพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

๑. พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับนั้นต้องทำเป็นหนังสือโดยเขียนข้อความทั้งหมดด้วยลายมือของตนเอง จะใช้แคงไต่หรือลงลายพิมพ์นิ้วมือแทนไม่ได้ การชด ลบ ตก เต็ม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมกำกับไว้

๒. การทำพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับไม่จำเป็นต้องมีพยาน